

ФІЛОСОФІЯ СТАТІ: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ СТАТІ

Філософія статі розглядається як явище, що відображає духовні та душевні виміри людського буття. Найбільша увага приділяється так званому андрогін-аналітичному підходу до проблеми статі, сутність якого – визнання рівноправності чоловічого та жіночого й необхідності їх партнерської взаємодії на психологічному, соціальному та екзистенціальному рівнях.

Проблема статі актуалізована сьогодні у зв'язку з виходом у простір культури та цивілізації жінки, яка прагне рівних та вільних стосунків зі світом чоловіків. Адже у XX столітті принципово змінилися відносини чоловічого та жіночого начал, бо жіноче, яке перебувало у сутінках протягом століть, вийшло на перший план. Ще більше, воно вимагає врахування своєї своєрідності. Початок III тисячоліття характеризується спрямованістю людства до відкритості, діалогічності, толерантності як найважливіших людських цінностей, що долають відчуження та самотність. Таке подолання можливе лише шляхом об'єднання можливостей чоловічого та жіночого. Адже у чоловіка та жінки є екзистенціальні й психологічні особливості, які взаємно доповнюються. Об'єднуючись, ці особливості дають можливість долати, здавалося б, нерозв'язні суперечності.

З'ясування основних підходів у філософії статі до проблеми статі та розуміння її як явища, що відображає духовні та душевні виміри людського буття, почалося ще з часів античності. Проте тоді проблема статі поставала лише як маргінальна проблема і лише на початку Нового часу вона починає привертати увагу філософів. В історії європейської філософської думки феномен статі, як правило, пов'язувався з феноменом любові.

Велику роль у становленні та розробці філософії статі відіграли дослідження відомого філософа, «володаря дум XX сторіччя» М. Бердяєва. Проблема статі у М. Бердяєва постає органічною частиною його філософської антропології. Він наполягає, що без розуміння людини як статевої істоти неможливо усвідомити «метафізичні корені її ества». «Стать набагато ширша і глибша того, що ми називаємо у специфічному смислі статевою функцією». М. Бердяєв аналізує проблему статі у термінології релігійної філософії. Центральною точкою в цьому аналізі є властивий для християнської антропології взагалі погляд на людину як природно-неприродну істоту, що поєднує у собі духовне і матеріальне начала. Він

вважає, що проблема людини не може бути осмислена ні в межах наукового, ні позитивістського мислення, а лише у межах християнської антропології. Наполягає на тому, що людина по своїй ідеї, по Божому замислу про неї, є істотою цільною, чоловічо-жіночою, солярно-телургічною, «логічною» та стихійною. І лише як істота цілісна, вона є істота цнотлива.

Життя статі, статеве життя, на думку М. Бердяєва, як наслідок розірваності людства на дві половини, супроводжується дисгармонією і конфліктами, «поневоленням і тиранією», неспокоєм і драматизмом. Отже, подолання статевої розірваності М. Бердяєв вбачає у подоланні статі через утвердження нової цілісної індивідуальності. А після цього – з'єднання з іншою цілісною індивідуальністю через любов-андрогінізм, що долає половинчастість.

У сучасній українській філософії проблема статі активно розробляється через призму взаємовідносин у людському бутті «прогресистської» та «непрогресистської» тенденцій, пов'язаних з «патріархальним» та «матріархальним» способами людського світовідношення. Безумовно, у сучасному світі сьогодні домінує «прогресистська», чоловічо-патріархальна тенденція, представники якої стверджують про історичну приреченість «непрогресистської» жіночо-матріархальної тенденції. Проте це не означає, що не потрібно зовсім замислюватися над тим, «чи не є історично приреченим прогресизм, принаймні у тих своїх різновидах, які пов'язані із техногенною цивілізацією».

Принципова особливість сучасної філософії статі полягає у комплексному підході до проблеми статі та розуміння її як явища, що відображає духовні та душевні виміри людського буття.